

כל המרבה בקולוסטרום הרי זה משובח

מאיר שלמון - קיבוץ העוגן

משק הבקר והחלב, חוברת 71 מרס 1965

מוטק וחזרה רוזנטל מן שמואל

ההגמעה בקולוסטרום נראית לכולנו מובנת מאליה כי כך למדנו במשך שנים על הטיפול ביונק עם לידתו. לא כך היה הדבר במשך שנים והגמעת הרך הנוולד הייתה בחלב אימו במשך הימים הראשונים היישר מבור החליבה. עד שקרה מה שקרה ברפת העוגן והכול מסופר במשק הבקר והחלב מלפני 45 שנה.

"רבים המשקים הנפגעים ממחלות השגר ואני מניח שימצאו עניין בניסיון שנעשה במשקנו למנוע המחלות והתמותה בוולדות הרכים. עד סוף שנת תשכ"ג שמענו וידענו על מקרי מחלה קשים בוולדות הצעירים ועל תמותה, מסיפוריהם של בוקרים מכרים. אצלנו, במשך כל שנות קיום העדר, כמעט שלא הייתה קיימת בעיה זו. כל וולד הוכנס מיד לאחר הלידה, לכלוב נקי ונשאר בו במשך שלושת השבועות הראשונים לחייו. בגיל 3 שבועות היינו מעבירים אותו מהכלוב לסככת היונקים, מרופדת רפד עמוק. בשבוע הראשון היינו מגישים לוולד את חלב אימו 3 פעמים ביום בזמן החליבה, חלב טרי זה הוגש על ידי עובדי החליבה.

אחר השבוע הראשון היינו ממשיכים בהגמעת חלב מלא 3 פעמים ביום, כל אותו זמן שהוולד היה בכלוב והיינו מרגילים אותו לטעום מתערובת ומשחת משובחת. עם ההעברה לסככת היונקים, לשיכון בקבוצות של 6-10 ראש, היינו מחליפים את החלב המלא בחלב רזה והיינו ממשיכים בהגמעה עד גיל 4-5 חודשים פעמיים ביום. לפעמים היה נתקף אחד הוולדות בשלשול או בדלקת ריאות, אך לאחר טיפול מתאים על ידינו, ורק לעתים רחוקות על ידי הרופא, הכול היה עובר בשלום והוולד היה מבריא מבלי שייגרם לנו נזק כל שהוא. מקרי תמותה היו נדירים ביותר ומספר הוולדות שנפסדו בשנים תשכ"ב-תשכ"ג, לא עלה על 6%.

קשה לקבוע היום אם השיטה הזאת הייתה תכלית השלמות, כלומר - העברת הוולד למקום חדש ובאותו זמן החלפת החלב המלא ברזה בשתי ארוחות ליום במקום 3, אך עובדה היא שלא היו בעיות מיוחדות, השגר גדל יפה, צורתו הייתה נאה, הבריאות טובה ואנו המשכנו להשתתף בצערם של בעלי העדרים הנפגעים קשה מתמותת יונקים.

אך בסוף תשכ"ג, השתנה המצב אצלנו. מקרי השלשול נעשו יותר ויותר חמורים והיה קשה להתגבר על תחלואה זו. השלשולים היו מלווים בדלקת ריאות ואף בהתקפות עצבים. היה צורך בעזרה רפואית דחופה והתחלנו בהזרקת תכשירים אנטיביוטיים, עברנו מהקלים לחריפים יותר, ולמרות זאת, המצב הלך ורע - מספר הוולדות שלא התגברו על המחלה הלך וגדל ונתרבו מקרי התמותה. במחצית הראשונה של תשכ"ד (אוקטובר-מרס) התמותה הגיעה ל-20% ובמחצית השנייה (אפריל-ספטמבר) אף עלתה עד ל-31%. הנזק הכלכלי החמיר גם מחמת הפיגור בגדילה ובהתפתחות של העגלות והעגלים אשר הבריאו.

המצב הזה הדאיג אותנו מאוד וביקשנו שתיערך תייעוץ רפואי, תוך תקווה שתימצא הדרך להתגבר על המחלות שמעורריהן הבקטריולוגיים היו: סלמונלה, פסטורלה ועוד. בשתי התייעצויות שהתקיימו לא נמצאו ליקויים רציניים בסדרי הטיפול וההיגיינה הנהוגים אצלנו, אולם יצוין שעקב השימוש

הרב באנטיביוטיקה, ייתכן ורבתה עמידותם של החיידקים ולכן יש לחדול משיטת ריפוי החולים, שנתגלתה כבלתי יעילה ולשים את הדגש על מניעת ההדבקה במחלות אלה.

הוצעו הצעות שונות כגון, הוצאת הכלובים של היונקים מחצר המתנה של מכון החליבה, נטישת סככת היונקים ושיכון הוולדות עד גיל שלושה חודשים במקום אחר או ריצוף חלק מהסככה, כדי לבער מוקדי מחלות שברפד העמוק. מטרת כל ההמלצות האלו הייתה למנוע הדבקת ולדות שיוולדו בעתיד מהוולדות נושאי החיידקים.

בהתייעצות השנייה השתתף גם ד"ר פירון, הרופא הווטרינרי הממשלתי באזור נתניה והוא הציע להגמיע את הוולדות בכמויות גדולות של קולוסטרום, בהניחו שהקולוסטרום עשוי להקנות לוולדות חיסון טבעי.

ד"ר פירון אף הסכים להדריכנו בביצוע המדויק של הצעתו ולהלוות אלינו עד אשר נתגבר על המצב הקשה שבו היינו שרויים. קיבלנו את הצעתו והתחלנו להגשימה, כיוון שהיא גם נראתה בעינינו קלה ביותר לביצוע, ללא כל השקעה כספית בשינויים בשיכון וכדומה.

באוקטובר 1964 התחלנו לחלוב כל פרה מיד לאחר שהמליטה ואת הוולדות הגמענו במנות קולוסטרום גדולות, ביממה הראשונה לחייהם. נחפזנו להתחיל בפעולה זאת משום שבחודש ספטמבר מתו 8 ולדות שהיו 70% מהשגר של אותו חודש. מ-1 באוקטובר 1964 ועד 1 בפברואר 1965 נולדו 72 ולדות מהם נשארו בחיים 70 ומתו 2 בלבד.

המספרים האלה מדברים בעד עצמם, אנחנו ממשיכים להגמיע מנות גדולות של קולוסטרום ואיננו חוששים שמה יזיקו 3-2 ליטר בארוחה אחת, ואפילו בראשונה. הננו מגמיעים אפוא 10-12 ליטר קולוסטרום במשך היממה הראשונה לחייו של הוולד.

אנו אסירי תודה לד"ר פירון על הצעתו, הדרכתו והתמסרותו, שסייעו בידנו להתגבר על תמותת היונקים, צרה שגרמה לנו נזקים כבדים. ■